

Sygn. akt I ACa 353/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Magdalena Kuczyńska (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Mierzejewska
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki
Protokolant	st. sekr. sądowy Maciej Mazuryk

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2019 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa (...)

przeciwko J. J. i B. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 28 grudnia 2017 r. sygn. akt I C 36/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) na rzecz pozwanych J. J. i B. J. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I ACa 353/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 września 2015r. powód – (...) wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie B. J. i J. J., na jego rzecz, kwoty 90.470,36 zł z odsetkami umownymi od kwoty 32.155,75 zł w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 58.314.61 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu w kwocie 8.141 zł.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Zamościu oddalił to powództwo oraz przyznał adwokatowi P. K. tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwany z urzędu kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych plus VAT, którą nakazał wypłacić z funduszków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Zamościu.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy powołał się na następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powód oparł powództwo na twierdzeniu, że nabył przedmiotowe wierzytelności na podstawie umowy przelewu z dnia 22 kwietnia 2015r. zawartej z poprzednim wierzycielem (...) Bank S.A. w W., który z kolei był następcą prawnym w wyniku przekształceń podmiotowych na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych pierwotnego wierzyciela (...) Bank S.A. Pozwani zawarli w dniu 19 lutego 2007r. z (...) Bank S.A. umowę kredytu na kwotę 42.906,18 zł. W związku z brakiem spłaty należności z tej umowy Bank wypowiedział umowę kredytu i wystawił zgodnie z obowiązującym wówczas prawem bankowy tytuł egzekucyjny, w oparciu o który, po nadaniu sądowej klauzuli wykonalności, wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom. Egzekucja nie doprowadziła do zaspokojenia w całości pierwotnego wierzyciela.

W sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 30 września 2015r. Pozwani wnieśli sprzeciw od nakazu zapłaty powołując się na trudną sytuację materialną i twierdząc, że od 12 grudnia 2012r. spłacali zadłużenie wobec (...) Banku S.A. przez Komornika. W odpowiedzi na sprzeciw pozwanych powód podtrzymał powództwo dołączając dowody z dokumentów. Pozwani nie negowali, że zawarli powołaną w pozwie umowę kredytu, ani innych twierdzeń pozwu. Na rozprawie w dniu 19 grudnia 2017r, ich pełnomocnik zgłosił zarzut przedawnienia roszczeń powoda.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w świetle zebranych w sprawie dokumentów nie budzi wątpliwości, że powód jest legitymowany do dochodzenia, jako cesjonariusz wierzytelności przelanych przez cedenta (...) Bank S.A. w W., umową z dnia 22 kwietnia 2015r. Spór mógłby dotyczyć co najwyżej wysokości dochodzonych roszczeń.

Podniesiony zarzut przedawnienia jest słuszny. Instytucja przedawnienia roszczeń uregulowana w przepisach art. art.: 117 – 125 k.c.. stanowi o bezpieczeństwie obrotu prawnego. Nikt nie może obawiać się, że grozi mu jakaś odpowiedzialność cywilnoprawna z zaciągniętych przed wielu laty zobowiązań. W tej sprawie pozwani zaciągnęli kredyt prawie przed dziesięciu laty, a Bank mimo uruchomienia egzekucji sądowej nie był w stanie ze względu na sytuację życiową pozwanych wyegzekwować całości należności opiewającej obecnie, mimo jakichś spłat, (przy założeniu prawidłowego wyliczenia) na kwotę główną wyższą od zaciągniętego kredytu (90.470,36 zł kontra 42.906 zł). Jak wynika z akt postępowania egzekucyjnego wszczętego przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w. S., na wniosek (...) S.A. wniesiony w dniu 12 września 2015r. – Komornik wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko pozwanym na podstawie tytułu wykonawczego – bankowego tytułu egzekucyjnego (...) Bank S.A. nr (...) z dnia 13 października 2009r. zaopatrzonego w sądową klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 2 czerwca 2010r. (k. 1 – 3 akt (...)). To postępowanie egzekucyjne zostało umorzone postanowieniem Komornika Sądowego z dnia 10 marca 2016r. na podstawie art. 824 §1 pkt 2 k.p.c. (skrótowo – brak tytułu wykonawczego następcy prawnego wierzyciela (...) Bank S.A. w W. – k. 203 akt (...)).

Sąd Okręgowy dalej podniósł, że stosownie do przyjętego orzecznictwa, nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (art. 123 § 1 pkt. 2 k.p.c., OSNC 2018/5/55, Lex 2067028) – tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016r., III CZP 29/16. Jak czytamy w uzasadnieniu powyższej uchwały, złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, jak i wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie tego tytułu wykonawczego przerywa bieg przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. Rozpoczęcie na nowo biegu przedawnienia następuje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania klauzulowego lub z chwilą zakończenia postępowania egzekucyjnego, w tym jego umorzenie (art. 826 k.p.c.), ale wyjątek stanowi umorzenie na podstawie art. 823 lub art. 825 pkt. 1 k.p.c. albo zwrot wniosku, które niweczą materialnoprawne skutki przerwy przedawnienia. Uprawnienie do wystawienia bankowego tytułu wykonawczego przysługiwało jedynie bankom i tylko na ich rzecz mogła być nadana sądowa klauzula wykonalności, a nadanie takiej klauzuli na rzecz cesjonariusza niebędącego bankiem nie było dopuszczalne (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004r., III CZP 9/04, OSNCP 2005, nr 6, poz. 98, z dnia 22 lutego 2006r., III CZP 129/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 4 i z dnia 19 lutego 2015r., III CZP 103/14). Powód nie mógł powołać się na bankowy tytuł egzekucyjny oraz przejście uprawnień i uzyskać klauzulę wykonalności na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. Musiał zaś uzyskać nowy tytuł wykonawczy jak w niniejszej sprawie. Roszczenia powoda uległy przedawnieniu,

gdy się zważy, że nie korzysta z jego przerwy, a roszczenia wynikają nie z wyroku Sądu lecz bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 13 października 2009r., gdzie mamy do czynienia z trzyletnim terminem przedawnienia z art. 118 in fine k.c..

W konkluzji powyższych rozważań sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo z zarzutu przedawnienia należało oddalić (data wniesienia pozwu – 24 września 2015r., a wymagalność roszczeń z umowy na podstawie jej wypowiedzenia przed wystawieniem bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 13 października 2009r.) i przyznać adwokatowi za pomoc prawną udzieloną pozwanym z urzędu ustawowe wynagrodzenie.

Powód zaskarżył powyższy orzeczenie w całości, zarzucając sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 123 § 1 kc w związku z art. 118 kc, poprzez przyjęcie, że złożenie przez poprzedniego wierzyciela to jest (...) Bank S.A wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, nadanie przez Sąd Rejonowy w S. na wyżej wymieniony tytuł klauzuli wykonalności oraz wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego nie przerwały biegu dochodzonego roszczenia, albowiem czynności te podjęte bezpośrednio w celu zaspokojenia roszczenia spowodowały przerwanie biegu przedawnienia wyłącznie do poprzedniego wierzyciela, nie zaś do nabywcy niebędącego bankiem, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, że dochodzone pozwem roszczenie uległo przedawnieniu, podczas gdy skutek przerwy biegu przedawnienia nie odnosi się li tylko do podmiotu uprawnionego brzmieniem tytułu wykonawczego, ale także do wierzyciela w świetle prawa materialnego, a ponadto w dacie nadania klauzuli wykonalności występowała identyczność podmiotów oraz wierzytelności objętych bankowym tytułem egzekucyjnym.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku w całości i zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 90.470,36 zł wraz z odsetkami wskazanymi w pozwie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a nadto kwoty 8.141 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za postępowanie przed sądem I instancji, a także zwrotu kosztów procesu za postępowanie przed sądem drugiej instancji według norm przepisanych, w tym opłaty od apelacji i kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji z pozostawieniem temu sądowi orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego.

Pełnomocnik pozwanych działający urzędu wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego sprawowanego z urzędu w postępowaniu odwoławczym. Złożył spis kosztów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Zgłoszony zarzut sprowadza się do zakwestionowania przesądzającego o treści orzeczenia stwierdzenia Sądu Okręgowego, że w niniejszej sprawie zarzut przedawnienia roszczenia zgłoszony przez pełnomocnika pozwanych, okazał się skuteczny. Skarżący nie podzielił w szczególności stanowiska Sądu, że czynności podjęte przez poprzednika prawnego powoda, zmierzające do wyegzekwowania przedmiotowej wierzytelności od pozwanych (nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, wszczęcie postępowania egzekucyjnego w sprawie (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S. nie skutkowały przerwaniem biegu przedawnienia wobec powoda - jako cesjonariusza niebędącego bankiem.

Stan faktyczny niniejszej sprawy był pomiędzy stronami bezsporny, spór dotyczył jedynie prawnej interpretacji prawidłowo ustalonych okoliczności faktycznych w świetle przepisów art. 123 § 1 kc w związku z art. 118 kc.

Z punktu widzenia rozstrzygnięcia istotne jest to, że roszczenie wynikające z umowy kredytu na kwotę 42.906,18 zł, jaką pozwani zawarli z poprzednikiem prawnym powoda ((...) Bank S.A.- następnie (...) Bank S.A.) w dniu 19 lutego 2007r, ulega przedawnieniu po upływie 3-letniego terminu od dnia wymagalności. Za termin wymagalności w okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy dzień, w którym spłata całego zobowiązania pozwanych stała się wymagalna, co wiązać się musiało z wcześniejszym skutecznym wypowiedzeniem umowy.

Bezspornie, w związku z brakiem spłaty należności Bank udzielający kredytu ((...) Bank S.A. w K.) wypowiedział pozwanym umowę i wystawił przeciwko nim bankowy tytuł egzekucyjny (...). Następnie w dniu 8 lutego 2010r tytułowi temu została nadana klauzula wykonalności w sprawie (...) Sądu Rejonowego w S.. Po nadaniu postanowieniem tego Sądu z dnia 2 czerwca 2010r, w sprawie (...), kolejnej klauzuli wykonalności – na rzecz (...) Bank S.A. w W., ten ostatni Bank wszczął w dniu 12 września 2010r, w sprawie (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w. S. postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom. Wskazane postępowanie zostało ostatecznie umorzone postanowieniem komornika z dnia 10 marca 2016r.

Nabycie przez powoda, niebędącego bankiem, przedmiotowej wierzytelności objętej bankowym tytułem wykonawczym, miało miejsce w dniu 22 kwietnia 2015r, zaś w dniu 5 maja 2015r powodowy (...) Fundusz Inwestycyjny Zamknięty wezwał pozwanym do zapłaty należności.

W okolicznościach sprawy 3-letni termin przedawnienia należności wynikającej z umowy kredytowej nr (...) zawartej w dniu 19 lutego 2007r. - wobec braku ustalenia dokładnej daty doręczenia pozwanym oświadczenia banku o wypowiedzeniu tej umowy kredytowej - upływał zdaniem Sądu Apelacyjnego najpóźniej z dniem 8 lutego 2013r, tj. po upływie 3 lat od daty nadania przez sąd pierwszej klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (...), w sprawie o sygn. (...). Nastąpiła wówczas obiektywna kontrola prawidłowości wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, co – jak wspomniano – zakładało też kontrolę prawidłowości wcześniejszego wypowiedzenia umowy przez bank i powstania wymagalności roszczenia o zapłatę.

Bieg przedawnienia roszczenia wierzyciela - Banku został skutecznie przerwany m.in. wszczęciem w dniu 12 września 2010r, w sprawie (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w. S., postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikom i zgodnie z art. 124 § 1 kc rozpoczął biec na nowo od daty uprawomocnienia się postanowienia komornika o umorzeniu tego postępowania egzekucyjnego. Nie oznacza to jednak skutku także wobec powoda jako cesjonariusza przedmiotowej wierzytelności. Nabył on bowiem w dniu 22 kwietnia 2015r wierzytelność już co do zasady przedawnioną.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, kwestia możliwości korzystania przez nabywcę wierzytelności, który sam nie mógł posługiwać się (...) (bankowym tytułem egzekucyjnym), z przerwy biegu przedawnienia wynikającej z podjęcia czynności procesowych na podstawie tego tytułu - została już jednoznacznie rozstrzygnięta. Kluczowe znaczenie z tego punktu widzenia ma uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, (OSNC 2017, Nr 5, poz. 55), której wnioski zostały następnie podzielone przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16. Orzeczenia te wyrażają myśl, że przerwa biegu przedawnienia wynikająca z dokonania czynności związanych z (...) odnosi skutek wyłącznie wobec podmiotu, który mógł wystawić ten tytuł i dochodzić na jego podstawie roszczeń. W konsekwencji, o ile nabywca wierzytelności nie może posługiwać się (...), przerwa biegu przedawnienia nie ma do niego zastosowania. Z chwilą przeniesienia wierzytelności traktuje się ją tak, jak gdyby nie miała miejsca. Wskazaną linię orzecniczą Sąd Najwyższy w pełni podtrzymał w uchwale z 2017-06-09, III CZP 17/17, opubl: Biuletyn SN rok 2017, Nr 6.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podziela interpretację prawa zaprezentowaną w cytowanych orzeczeniach. W związku z argumentacją skarżącego, który w apelacji eksponuje zasadę, iż w świetle art. 516 kc materialne prawa nabywcy wierzytelności nie mogą być mniejsze, niż prawa zbywcy, zaakcentować należy, iż zgodnie ze stanowiskiem Sadu Najwyższego - na poziomie ogólnym nie ulega wątpliwości, iż skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności odnoszą się z zasady także do cesjonariusza. Nabywa on wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, także pod względem „stanu” jej przedawnienia. W konsekwencji, jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, cesjonariusz - wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał cedent - zostaje objęty skutkami tej przerwy. Innymi słowy, zgodnie z ogólnym założeniem, fakt zbycia wierzytelności pozostaje z zasady bez wpływu na bieg terminów przedawnienia oraz skutki zdarzeń kształtujących ten bieg, które nastąpiły przed dokonaniem cesji. Stanowisko to, wyraził explicite także Sąd Najwyższy w uzasadnieniach powołanych orzeczeń, tj. uchwały z dnia 29 czerwca 2016 r. (III CZP 29/16) i postanowienia z dnia 26 października 2016 r. (III CZP 60/16). **Reguły**

te nie mają jednak zastosowania do przerwy biegu przedawnienia, która została spowodowana dochodzeniem roszczenia na podstawie (...). W wypadku tego ostatniego tytułu należy przyjąć wyjątek od zasady ogólnej, zgodnie z którą nabywca wierzytelności przejmuje ją w takiej postaci, w jakiej przysługiwała ona zbywcy. Jeżeli podstawę przerwy biegu przedawnienia stanowiła czynność związana z (...), skutki tej przerwy powinny zostać uzależnione od charakteru podmiotu, który nabył wierzytelność. Może on powołać się na przerwanie biegu przedawnienia przez cedenta jedynie wówczas, gdy sam mógłby posłużyć się w obrocie (...). Przemawiają za tym stanowiskiem zarówno względy konstrukcyjne, jak i aksjologiczne, zasadnicze założenie, że bankowy tytuł egzekucyjny, będąc szczególnym przywilejem, dostępnym jedynie wybranej grupie wierzycieli, nie może być stosowany w nadmiernie szerokich granicach, tj. służyć także innym podmiotom, którym ustawodawca nie przyznał możliwości posłużenia się tym instrumentem. Założenie to wzmacnia także argumentacja konstytucyjna, oparta na uznaniu przez Trybunał Konstytucyjny regulacji (...) za sprzeczną z konstytucją (wyrok TK z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. P 45/12, Dz.U.201, poz. 559). Orzeczenie to stanowi dodatkowy, silny argument za ujmowaniem wszelkich skutków (...) w wąskich granicach i ochronie tym samym w możliwie szerokim zakresie wartości konstytucyjnych, na które powołał się Trybunał – por. wywody uzasadnienia uchwały SN III CZP 17/17.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w pełni prawidłowo przyjął, iż strona pozwana skutecznie powołała się na przedawnienie dochodzonego pozwem roszczenia. Na marginesie stwierdzić jedynie należy, iż żadna z okoliczności sprawy nie wskazuje na to, aby roszczenie powoda wobec pozwanych zostało przez nich uznane, choćby w rozumieniu tzw. niewłaściwego uznania długu; na tę okoliczność powód zresztą nie powoływał się w toku procesu, a próby ugodowego zakończenia sporu nie przyniosły ostatecznie żadnego rezultatu.

Mając to wszystko na uwadze i na podstawie art. 385 kpc, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I. sentencji. W związku z kierunkiem zaskarżenia, sąd odwoławczy nie mógł zmienić na niekorzyść skarżącego rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II. zaskarżonego wyroku, choć zaznaczyć trzeba, iż Sąd Okręgowy nieprawidłowo przyznał wynagrodzenie dla pełnomocnika pozwanych z urzędu od Skarbu Państwa, zamiast zasądzić je od przegrywającego proces powoda.

O kosztach postępowania odwoławczego (punkt II sentencji) Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc, zasądzając je w wysokości wynikającej ze złożonego przez pełnomocnika pozwanych spisu kosztów (k. 226).